

ЕЛЕКТРОННА СИСТЕМА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У ВЕЛИКИХ МІСТАХ

Головкін Б. М.

завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, головний науковий співробітник сектору дослідження проблем злочинності та її причин Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, м. Харків.

Останнім часом в Україні спостерігаються прояви сепаратизму й тероризму, мають місце злочинна діяльність незаконних збройних формувань, неконтрольований обіг зброї, вибухових речовин та інших засобів ураження, диверсії на об'єктах критичної інфраструктури, резонансні вбивства у публічних місцях, загибель багатьох людей внаслідок порушення правил

дорожнього руху. У зв'язку з цим Президент України Петро Порошенко визначив пріоритетом діяльності уряду забезпечення належного громадського порядку і публічної безпеки, спокою й захищеності всіх громадян, які проживають або перебувають на території України. В умовах триваючого збройного конфлікту з Російською Федерацією і ресурсного виснаження економіки держави, успішне виконання цього надскладного завдання навряд чи можливе без створення ефективного сектору безпеки, посилення інституційної спроможності правоохоронної системи, консолідації зусиль держави і суспільства та міжнародної допомоги. Визначальною умовою сталого розвитку України є вироблення нової, антикризової моделі державного управління, ефективне реформування правоохоронної системи, упровадження міжнародних стандартів та кращих світових практик протидії злочинності на рівні держави і територіальних громад. Органи державної влади та місцевого самоуправління несуть спільну відповідальність за мир, добробут людей та безпеку їхньої життєдіяльності.

В створенні єдиного безпекового простору на території держави провідну роль відіграє запровадження нової системи управління ризиками й оперативного реагування на надзвичайні ситуації на регіональному рівні. Безпечність проживання або перебування в державі багато в чому залежить від безпеки в регіонах та великих містах. Високий рівень урбанізованості країни вимагає диверсифікацію ризиків виникнення надзвичайних подій, техногенних катастроф, терористичних актів, злочинних посягань та перерозподіл фінансових ресурсів на забезпечення безпеки найбільших міст України.

У рейтингу безпечності обласних центрів України, проведеному соціологічною групою «Рейтинг» (лютий 2016 р.) і оприлюдненому у звіті Державної служби статистики України, м. Харків посів 13 місце із 24 можливих. Про об'єктивність наведених даних свідчать статистичні відомості прокуратури Харківської області щодо динаміки та структури кримінальних правопорушень на території м. Харкова за 2016 р.

Вид злочину	Кількість облікованих кримінальних правопорушень м. Харків 2015 р.	Кількість облікованих кримінальних правопорушень м. Харків 2016 р.	Динаміка, у %
1	2	3	4
Усього злочинів	22 460	31 127	+38,6%
з них вчинено в громадських місцях	6726 або 29,9%	8105 або 26,0%	+20,5%
Умисне вбивство	74	77	+4,1%

1	2	3	4
Умисне тяжке тілесне ушкодження	94 (із них, що спричинили смерть потерпілого) 19	84 (із них, що спричинили смерть потерпілого) 28	-10,6 (+21,1%)
Згвалтування	7	15	+114,3%
Крадіжка	11 722	18 169	+55%
Грабіж	1388	1752	+26,2
Розбій	212	224	+5,7
Вимагання	19	36	+89,5%
Хуліганство	233	262	+12,4%
Незаконне заволодіння транспортним засобом	182	272	+49,5%
Порушення вимог пожежної безпеки	12	20	+66,7%
Порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту	442 із них, що спричинили смерть потерпілого 58	400 із них, що спричинили смерть потерпілого 56	-9,5% -3,4%

За 9 місяців 2017 р. (з січня по вересень) спостерігається покращення криміногенної ситуації фактично за всіма показниками у м. Харкові.

Вид злочину	Кількість облікованих кримінальних правопорушень м. Харків (01.01.2015 р. – 01.09.2015 р.)	Кількість облікованих кримінальних правопорушень м. Харків (01.01.2016 р. – 01.09.2017 р.)	Динаміка, у %
1	2	3	4
Усього злочинів	27 863	17 067	-38,7%
з них вчинено в громадських місцях	6 840 або 24,5%	3 742 або 21,9%	-45,3%
Умисне вбивство	68	52	-23,5%
Умисне тяжке тілесне ушкодження	74 (із них, що спричинили смерть потерпілого) 22	66 (із них, що спричинили смерть потерпілого) 16	-10,8 (-27,3%)

1	2	3	4
Згвалтування	12	3	-75,0%
Крадіжка	16 052	8 784	-45,3%
Грабіж	1398	1028	-26,5
Розбій	171	149	-12,9
Вимагання	31	14	-54,8%
Хуліганство	229	148	-35,4%
Незаконне заволодіння транспортним засобом	212	171	-19,3%
Порушення вимог пожежної безпеки	21	9	-57,1%
Порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту	327 із них, що спричинили смерть потерпілого 37	298 із них, що спричинили смерть потерпілого 49	-8,9% +32,4%

На стабілізацію криміногенної ситуації в м. Харків і зниження рівня злочинності вплинуло упровадження Харківською міською радою Програми «Безпечне місто Харків» на 2016-2020 рр., яка фінансується за рахунок коштів бюджету міста Харкова (Рішення Харківської міської ради від 14.09.2016 р.).

На міжнародному рівні Програма «Більш безпечні міста» розроблена в рамках програми розвитку ООН по населеним пунктам (ООН-Хабітат) у 1994 р. та Управлінням ООН по наркотикам і злочинності (ЮНІДОК). Вперше вона була оприлюднена на 9 Конгресі ООН по попередженню злочинності і поводженню з правопорушниками (м. Каїр, 1995 р.). В основі програми покладена ідея взаємозв'язку між безпекою міського середовища та сталим розвитком територіальної громади. Однією з основних складових програми стала превентивна стратегія запобігання ситуативній злочинності у публічних місцях шляхом зменшення можливостей для вчинення злочинів заходами продуманого архітектурного планування, контрольованої урбанізації та благоустрою занедбаних територій проживання найбільш вразливих верств населення. Поштовхом для розроблення програми стали результати кримінологічних досліджень, згідно з якими було встановлено зв'язок між занедбаним (аварійним) станом житлових будинків, антисанітарією, безладом, депресією у місцевих мешканців і ростом злочинності. Проведений у 1992 р. експеримент по належному

благоустрою комунальних об'єктів в м. Огайо США показав скорочення вуличного насильства на 50%, а ненасильницьких злочинів на 25%. Стратегія наведення порядку і забезпечення безпеки мешканців мегаполісів успішно розвивалася в Нью-Йорку. Так, у 1994 р. мер-реформатор Рудольф Джуліані запровадив в діяльності поліції інноваційну на той час політику «нульової терпимості до правопорушень», пов'язаних з актами вандалізму, порушенням правил парковки та дорожнього руху, викиданням сміття, тютюнопалінням та вживанням спиртних напоїв у заборонених місцях. Паралельно з цим встановлювався відео-контроль за осередками злочинності за допомогою комп'ютерної програми «КомпСтар». Згодом була створена автоматизована система контролю й управління безпекою міста, що забезпечувала моніторинг ситуації, обмін інформацією, прийняття рішень та скоординоване реагування усіх екстрених муніципальних служб на надзвичайні події і нештатні ситуації.

Насьогодні Програма «Безпечне місто» розвивається одночасно з новітніми інформаційно-телекомунікаційними технологіями і знаходить підтримку Ради Європи, Мережі запобігання злочинності Європейського Союзу, Європейського форуму за безпеку в містах, Міжнародного центру по запобіганню злочинності.

Дотепер у великих містах України Система «Безпечне місто» представляє собою об'єднання локальних засобів відеомоніторингу, фіксації, передавання інформації про стан громадського порядку та забезпечення швидкого реагування на правопорушення. Натомість у Харкові доцільно розгорнути високотехнологічну Систему «Розумне безпечне місто» (Смарт Сіті сейфті). Це інформаційно-аналітична програма нового покоління, що здійснює розпізнавання потенційних небезпек, аналіз ситуації в реальному часі та передачу вже опрацьованих даних про виявлені загрози терористичного, кримінального, техногенного характеру у місцях масового перебування громадян, на об'єктах критичної інфраструктури, транспортних розв'язках, операторам екстрених служб для забезпечення швидкого реагування на надзвичайні події. Така Система використовується у багатьох містах світу для автоматизованого управління безпекою територіальної громади, захисту об'єктів критичної інфраструктури, охорони громадського порядку. Використання даних автоматизованої системи дозволить підвищити швидкість, якість інформаційно-аналітичного забезпечення, прийняття управлінських рішень та покращити рівень організації ефективної взаємодії між територіальними органами виконавчої влади, територіальними підрозділами Національної поліції України, службами екстреної допомоги.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

*Знагоди 100-річчя
від дня народження професора
М. В. Салтевського*

Збірник матеріалів круглого столу

м. Харків, 30 жовтня 2017 р.

Харків
«Право»
2017

УДК 343.98(477)
ББК 67.9(4УКР)62
3-11

Відповідальний за випуск
В. Ю. Шепітько

З нагоди 100-річчя від дня народження професора М. В. Салтевського :
3-11 зб. матеріалів круглого столу, м. Харків, 30 жовт. 2017 р. / [відп. за вип.
В. Ю. Шепітько] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; НДІ ВПЗ ім. акад.
В. В. Сташиса НАПрН України. – Харків : Право, 2017. – 128 с.

ISBN 978-966-937-305-2

До збірника матеріалів круглого столу ввійшли тези доповідей і повідомлень, які були предметом обговорення учасників круглого столу «З нагоди 100-річчя від дня народження доктора юридичних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України М. В. Салтевського», який було проведено у м. Харкові 30 жовтня 2017 р. в НАПрН України.

Матеріали круглого столу можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, представників правоохоронних органів, суду, експертів, студентів, а також усіх, хто цікавиться науково-практичним доробком видатного вченого-криміналіста М. В. Салтевського, проблемами криміналістики, судової експертології та інших наук кримінально-правового циклу.

УДК 343.98(477)
ББК 67.9(4УКР)62

ISBN 978-966-937-305-2

© Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2017
© НДІ ВПЗ ім. академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017